

**ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ
ΣΧΟΛΗ ΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ
ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΝΟΜΙΚΗΣ**

Μάθημα : Συνταγματικό Δίκαιο

Καθηγητής : Ανδρέας Γ. Δημητρόπουλος

Εργασία : Λαός και Έθνος

Όνομα : Όλγα-Ευαγγελία

Επίθετο : Τσιοπούλου-Τριχίδου

ΛΑΟΣ ΚΑΙ ΕΘΝΟΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ..... σελ 2
2. ΕΙΣΑΓΩΓΗ..... σελ 3-4
3. ΓΕΝΙΚΟ ΜΕΡΟΣ..... σελ 5-15
  - ΛΑΟΣ..... σελ 5-6
  - ΛΑΟΣ ΩΣ ΕΚΛΟΓΙΚΟ ΣΩΜΑ.....
σελ 7-9
  - ΛΑΪΚΗ ΚΥΡΙΑΡΧΙΑ.....σελ 10-11
  - ΕΘΝΟΣ.....σελ 12-14
  - ΔΙΑΦΟΡΑ ΛΑΟΥ ΚΑΙ
ΕΘΝΟΥΣ.....σελ 15
4. ΠΕΡΙΛΗΨΗ..... σελ 16
5. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ..... 17

ΛΑΟΣ ΚΑΙ ΕΘΝΟΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η εργασία αυτή θα ασχοληθεί με δύο σημαντικές έννοιες που είναι θεμελιώδεις για το Κοινοβουλευτικό πολίτευμα και εγείρουν στο πλαίσιο του Συνταγματικού δικαίου διάλογο σε σχέση με τη μεταξύ τους διάκριση. Ήδη στο γαλλικό επαναστατικό Σύνταγμα του 1793 ο λαός και όχι το έθνος ανάγκασε το συντακτικό νομοθέτη να καθορίσει τη γαλλική αβασίλευτη πολιτεία ως μια και αδιαίρετη επαναλαμβάνοντας το αντίστοιχο άρθρο του συντάγματος του 1791 που αναφερόταν στο Βασίλειο της Γαλλίας, τον λαό δε ως βάση της εθνικής αντιπροσωπεύσεις κατανέμοντας τον σε πρωτογενείς συνελεύσεις οι οποίες αναδεικνύουν τους εκλέκτορες που τους εκπροσωπούν. Ακόμα αναγκάστηκε να εισαγάγει τη ελεύθερη εντολή προς τους βουλευτές προσδιορίζοντας ότι καθένας τους ανήκει στο έθνος. Το γαλλικό σύνταγμα του 1975 θεωρεί τον λαό ως πηγή εξουσίας και τα μέλη της νομοθετικής εξουσίας ως αντιπροσώπους του έθνους και όχι αυτών που τα ανέδειξαν. Η επιθυμία του συντακτικού νομοθέτη, να διακηρύξει ότι το πολίτευμα είναι αντιπροσωπευτικό και ότι η πηγή της εξουσίας δεν είναι πλέον ένα πρόσωπο αλλά συλλογική οντότητα, καταδεικνύεται από την ταυτόχρονη αναφορά στο έθνος και τον λαό.

Όσο αναφορά τώρα την Ελλάδα τα πρώτα επαναστατικά της συντάγματα δεν έκαναν λόγο για τη μορφή του πολιτεύματος. Το 1827 το σύνταγμα της Τροιζήνας προέταξε στο κεφάλαιο του σχετικά με τα συνταγματικά δικαιώματα το άρθρο 5 σύμφωνα με το οποίο « η κυριαρχία ενυπάρχει εις το Έθνος πάσα εξουσία πηγάζει εξ αυτού, και υπάρχει υπέρ αυτού». Με το σύνταγμα του 1844 καθιερώθηκε πολίτευμα συνταγματικής μοναρχίας με κυρίαρχο το βασιλιά και όχι το λαό ή το έθνος. Μετά το

1864 γινόταν λόγος για «βασιλευμένη δημοκρατία» στην οποία «ο κυρίαρχος λαός περιορίζεται ίδια βουλήσει ιδρύον ισόβιων και κληρονομικών Βασιλέα, όστις περιστέλλει την ισχύν της πλειοψηφίας του λαού». Τα συντάγματα του 1925 και του 1927 διακήρυτταν ότι το ελληνικό κράτος έχει δημοκρατία και επαναλάμβαναν ότι «άπασαι αι εξουσίαι πηγάζουν από το έθνος». Συγκριτικά πάντως με την υπόλοιπη Ευρώπη στην Ελλάδα η καθολική ψηφοφορία είχε καθιερωθεί πολύ νωρίς, αφού προβλεπόταν ρητά στο άρθρο 66 του συντάγματος 1864. Στην Ελλάδα επομένως η αναγωγή στο έθνος ως φορέα της κυριαρχίας απέβλεπε στον αλύτρωτο ελληνισμό χωρίς να συνοδεύεται από τα παρεπόμενα που είχαν χαρακτηρίσει κατά καιρούς την αρχή της εθνικής κυριαρχίας στον ευρωπαϊκό χώρο (άρνηση της καθολικής ψηφοφορίας).

ΓΕΝΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

ΛΑΟΣ

Ο όρος «λαός» χρησιμοποιείται στην επιστήμη του Συνταγματικού Δικαίου με δυο έννοιες, την ευρεία και την στενή. Ο Λαός είναι αφενός «όργανο του κράτους» αφετέρου «στοιχείο του κράτους».

Ως όργανο του κράτους, δηλαδή με την στενή έννοια είναι το σύνολο εκείνων των πολιτών του κράτους που έχουν ορισμένα προσόντα καθοριζόμενα από το δίκαιο και ασκούν την εκλογική αρμοδιότητα.

Ως στοιχείο του κράτους δηλαδή με την ευρεία έννοια αποτελεί απαραίτητο στοιχείο της έννοιας του κράτους και προϋπόθεση της ύπαρξής του. Λαός υπό ευρεία έννοια είναι το σύνολο των πολιτών ενός Κράτους, ανεξάρτητα από το φύλο, την ηλικία, τη θρησκεία και την εθνική, κοινωνική ή άλλη διάφορα. Υπό την έννοια αυτή ο λαός, το έμψυχο στοιχείο κάθε μορφής κράτους, δεν αποτελείται μόνο από εκείνους που ζουν, ορισμένη στιγμή, μέσα στα εδαφικά όρια του κράτους, αλλά και από τις περασμένες και τις μελλοντικές γενιές. Η εναλλαγή των ατόμων που συναπαρτίζουν το λαό δεν μεταβάλλει την ταυτότητα του. Ο λαός παραμένει ο ίδιος με συνέπεια και το κράτος να παραμένει το ίδιο, παρά τη μεταβολή των ατόμων, η οποία είναι αποτέλεσμα της γέννησης και του θανάτου. Όπως χαρακτηριστικά γράφει ο Αριστοτέλης: «Θα λέγομεν ότι είναι η ίδια πόλις αν και διαρκώς άλλοι πεθαίνουν και άλλοι γενώνται, καθώς συνηθίζουμε και ονομάζουμε με το ίδιο όνομα τους ποταμούς και τις κρήνες, αν και διαρκώς το νερό τους έρχεται και φεύγει».

Απ' ό,τι συμπεραίνουμε, η διαφορά του Λαού ως όργανο του κράτους από τον Λαό ως στοιχείο του κράτους δεν φαίνεται να είναι ποιοτική παρά μόνο ποσοτική. Ενώ δηλαδή με την πρώτη έννοια νοείται ως εκλογικό σώμα που

αποτελείται μόνο από τους εκλογείς με τη δεύτερη έννοια συγκροτείται από όλους τους πολίτες.

Προκείμενου να προσδιορίσουμε την έννοια του κράτους δεν έχει σημασία ο αριθμός των ατόμων που απαρτίζουν τον λαό. Τα κράτη δηλαδή είναι νομικά ισοδύναμα μεταξύ τους άσχετα με τον πληθυσμό τους που μπορεί να είναι πολύ μεγάλος ή και ασήμαντος.

Απαραίτητο γνώρισμα του λαού ως στοιχείο του κράτους θεωρείται η μονιμότητα της εγκατάστασης μιας συγκεκριμένης ομάδας ανθρώπων σε μια εδαφική περιοχή. Οι λεγόμενοι νομάδες ή νομαδικοί λαοί δεν μπορούν να αποτελέσουν κράτος εφόσον συνεχίζουν την περιπλάνηση τους από χώρα σε χώρα, εκτός αν πραγματοποιούν τις μετακινήσεις τους μέσα στα εδαφικά όρια ενός και μόνο κράτους. Ωστόσο η κρατική υπόσταση ενός λαού δεν τελειώνει σε περίπτωση προσωρινής απόσπασης από την εδαφική περιοχή που έχει την εγκατάσταση του και με την αναζήτηση άσυλου στα εδαφικά όρια άλλου κράτους λόγω ανωτέρας βίας. Αντίθετα εξακολουθεί να αναγνωρίζεται μέχρι να επιστρέψει στη χώρα του έστω και αν αυτή είχε καταληφθεί από τις ένοπλες δυνάμεις άλλου κράτους. Όμως ο λαός που κατέφυγε σε έδαφος άλλου Κράτους και όσο διαρκεί η κατάσταση αυτή υπόκειται στην εξουσία του Κράτους όπου βρήκε άσυλο.

Ο ΛΑΟΣ ΩΣ ΕΚΛΟΓΙΚΟ ΣΩΜΑ

Έχοντας προσεγγίσει το εκλογικό σώμα από την «αριθμητική πλευρά» (σύνολο εκλογέων) σκόπιμο κρίνεται να φωτιστεί και από την ουσιαστική του πλευρά, αν δηλαδή ο Λαός αποτελεί κοινωνική ενότητα. Τα αντιπροσωπευτικά συντάγματα βασίστηκαν στην πλασματική αρχή της πολιτικής ενότητας του Λαού. Ο Λαός μόνο ως πολιτική ενότητα μπορεί να αντιπροσωπευτεί. Ο Λαός πρέπει να συνιστά πολιτική ενότητα προκειμένου ο αντιπρόσωπος να αντιπροσωπεύει «ολόκληρο το έθνος», διαφορετικά θα αντιπροσωπεύει μόνο ένα τμήμα του. Εάν δηλαδή ο αντιπρόσωπος ανήκει σε πολιτικό κόμμα λογικό είναι να αντιπροσωπεύει μόνο τους ψηφοφόρους του κόμματος του και όχι τους υποστηρικτές άλλων κομμάτων. Συνεπώς, συμπεραίνουμε πως η πολιτική ενότητα του λαού αποτελεί θεωρητική κατασκευή που δεν έχει σχέση με την πολιτική πραγματικότητα.

Η ιδιότητα του λαού να διασπάται πολιτικά η οποία άλλωστε οφείλεται σε ποικίλους λόγους δημιούργησε στις διάφορες εποχές, πολλών ειδών πολιτικές διαιρέσεις ενώ από τον 18^ο αιώνα μέχρι σήμερα των θεσμών των πολιτικών κομμάτων. Στα τέλη του 18^{ου} ο Edmund Burke όριζε το πολιτικό κόμμα ως «ομάδα ανθρώπων ενωμένων προκειμένου να προαγάγουν δια των κοινών προσπαθειών τους το εθνικό συμφέρον βάσει ιδιαίτερης αρχής επί της οποίας είναι σύμφωνοι». Ως ορισμός του πολιτικού κόμματος είναι σήμερα γενικά παραδεκτός ο εξής «ομάδα πολιτών που οργανώνονται προκειμένου να δράσουν από κοινού με στόχο την κατάληψη και άσκηση της κρατικής εξουσίας».

Η αρχή τώρα της ταυτότητας λαού και πολιτικών κομμάτων βασίζεται στην πραγματικότητα κατά την οποία ο λαός διαιρείται σε περισσότερα τμήματα, πολιτικά κόμματα με τη σύγχρονη έννοια του όρου. Κάθε πολιτικό κόμμα

αποτελεί τμήμα του Λαού. Η ταυτότητα αυτή προϋποθέτει την ύπαρξη σύγχρονων μαζικών κομμάτων και προσδίδει στην έννοια Λαός κομματικό χαρακτήρα.

Η άσκηση της εξουσίας από τον Λαό προκύπτει από τον μικτό χαρακτήρα της σύγχρονης δημοκρατίας. Ο Λαός μπορεί κατά το ισχύον Σύνταγμα να ασκεί πολιτική εξουσία όπως και με τα μέσα που ορίζει το Σύνταγμα. Οι αρμοδιότητες του Εκλογικού Σώματος όπως ορίζονται στη σύγχρονη δημοκρατία είναι δυο. Καταρχάς, ο Λαός είναι αναδεικνύον όργανο, δηλαδή αναδεικνύει άμεσα η έμμεσα άλλα κρατικά όργανα όπως είναι η Βουλή, οι δημοτικές και κοινοτικές αρχές ο ΠτΔ (μετά από διάλυση της Βουλής) κ.τ.λ. Επιπλέον ο Λαός δεν περιορίζεται μόνο στην εκλογή προσώπων. Στον Λαό ως ανώτατο κρατικό όργανο ανήκει ο πρωτογενής καθορισμός της γενικής πολιτικής του κράτους, τον οποίο εκφράζει η κυβέρνηση. Η παραπέρα διερεύνηση του ουσιαστικού περιεχομένου της συμμετοχής του λαού στην άσκηση της κρατικής εξουσίας προϋποθέτει την αναφορά στην τριχοτόμηση των εξουσιών. Σύμφωνα με την κλασική διάκριση, η κρατική εξουσία διαιρείται σε νομοθετική, διοικητική και δικαστική.

Η νομοθετική εξουσία καθορίζεται από τη γενική πολιτική της χώρας, όπως προσδιορίζεται στις εκλογές. Ο Λαός ασκεί νομοθετική εξουσία καθώς οι εντός του κοινοβούλια εκπρόσωποι του μεταφέρουν τη θέληση του μέσα σε αυτό. Βέβαια αν εξετάσουμε μεμονωμένα το άρθρο 26 παράγραφος 1 του Συντάγματος θα διαπιστώσουμε ότι ο Λαός αποκλείεται από την άσκηση της νομοθετικής εξουσίας καθώς το άρθρο ορίζει ότι αυτή ασκείται από την βουλή και τον πρόεδρο της δημοκρατίας. Το αληθές όμως περιεχόμενο αποκαλύπτεται σε συνδυασμό με τις διατάξεις του άρθρου 1 και του άρθρου 44 παράγραφος 2 όπου ο Λαός αναγνωρίζεται ως φορέας της νομοθετικής εξουσίας.

Σύμφωνα με το άρθρο 26 του ισχύοντος συντάγματος η δικαστική εξουσία ασκείται από τα δικαστήρια και οι

αποφάσεις τους εκτελούνται στο όνομα του ελληνικού Λαού. Ο Λαός δεν είναι δικαστικό όργανο επίλυσης δικαστικών διαφορών και εφόσον το σύνταγμα δεν ορίζει διαφορετικά δεν μπορεί να είναι αντικείμενο δημοψηφίσματος ζήτημα αναγόμενο στην αρμοδιότητα της δικαστικής εξουσίας.

Σχετικά με την εκτελεστική εξουσία αυτή ασκείται από τον πρόεδρο της δημοκρατίας και την κυβέρνηση (άρθρο 26 παράγραφος 2). Η διάταξη αυτή σε συνδυασμό με τις διατάξεις του άρθρου 1 και του άρθρου 44 παράγραφος 2 δεν αποκλείει την από το Λαό άσκηση της εκτελεστικής εξουσίας (με δημοψηφίσματα).

ΛΑΪΚΗ ΚΥΡΙΑΡΧΙΑ

Οι θεωρητικές επεξεργασίες, οι πολιτικές και συνταγματικές εξελίξεις του 19^{ου} αιώνα, κυρίως στη Γαλλία και τη Β. Αμερική, είχαν ως αποτέλεσμα να διαμορφωθεί ένα μεγάλο κεφάλαιο της δημοκρατικής αρχής, η λαϊκή κυριαρχία.

Δημοκρατία και λαϊκή κυριαρχία συνδέονται άρρηκτα. Η πρώτη υποδηλώνει το πολίτευμα, η δεύτερη τη βασική του αρχή. Ο Αριστοτέλης με τη λιτή φράση του «δήμος εστί ο κρατών» απέδωσε το νόημα της αρχής της λαϊκής κυριαρχίας. Η βασική αυτή αρχή του δημοκρατικού πολιτεύματος έχει την έννοια ότι η εξουσία πηγάζει από τον λαό και ασκείται από αυτόν. Το δικαίωμα της κυριαρχίας του Λαού είναι αναπαλλοτρίωτο, απαράγραπτο και αδιαίρετο. Η αρχή της λαϊκής κυριαρχίας τοποθετεί το Λαό στο βάθρο του πολιτεύματος αποτελώντας έτσι το ανώτατο όργανο του κράτους. Το βασικό ζήτημα όμως της δημοκρατίας ανέρχεται στην ουσιαστική συμμετοχή του Λαού στην άσκηση της εξουσίας. Ο Λαός δηλαδή να μην νοείται μόνο ως πηγή της εξουσίας θεωρητικά αλλά και να συμμετέχει ενεργά σ' αυτήν, να είναι φορέας άσκησης της. Ουσιαστικό περιεχόμενο προσλαμβάνει η αρχή της λαϊκής κυριαρχίας, όταν ο Λαός ο ίδιος, αυτοπρόσωπος ασκεί την κρατική εξουσία και λαμβάνει τις βασικές αποφάσεις για τα θέματα που τον αφορούν. Σε ένα δημοκρατικό πολίτευμα, θεμελιωμένο στη λαϊκή κυριαρχία οι αποφάσεις του εκλογικού σώματος είναι οι μόνες κατά κυριολεξία αποφάσεις καθώς νομιμοποιούνται άμεσα με βάση την πηγή τους και εξαιτίας ακριβώς ότι πηγάζουν από εκεί. Σημαντικό κρίνεται να αναφερθεί πως η λαϊκή ετυμηγορία είναι νομιμοποιημένη καθεαυτή, ως προερχόμενη από τον κυρίαρχο. Είναι γνήσια απόφαση όπου το βουλευτικό στοιχείο είναι αναμφισβήτητα το υπερέχον και καθοριστικό.

Το ισχύον Σύνταγμα καθιερώνει και προστατεύει την αρχή της λαϊκής κυριαρχίας. Το άρθρο 1 αφού ορίζει στην παράγραφο 1 ότι «το πολίτευμα της Ελλάδας είναι Προεδρευόμενη Κοινοβουλευτική Δημοκρατία» οι παράγραφοι 2 και 3 έρχονται να συμπληρώσουν τη διακήρυξη της δημοκρατικής αρχής με τη ρητή καθιέρωση της λαϊκής κυριαρχίας και της προέλευσης της εξουσίας από τον Λαό. Επίσης κατά το άρθρο 52Σ: «η ελεύθερη και ανόθευτη εκδήλωση της λαϊκής θέλησης ως έκφραση της λαϊκής κυριαρχίας τελεί υπό την εγγύηση όλων των λειτουργών της Πολιτείας που έχουν υποχρέωση να την διασφαλίσουν σε κάθε περίπτωση. Νόμος ορίζει τις ποινικές κυρώσεις κατά των παραβατών της διάταξης αυτής». Επιπρόσθετα, σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 120 παράγραφος 3 Σ: «ο σφετερισμός με οποιοδήποτε τρόπο, της λαϊκής κυριαρχίας και των εξουσιών που απορρέουν από αυτή διώκεται μόλις αποκατασταθεί η νόμιμη εξουσία όποτε αρχίζει και η παραγραφή του εγκλήματος».

ΕΘΝΟΣ

Το έθνος είναι εφεύρημα του 18ου αιώνα κατεξοχήν των ιδεών που συνέθεσαν την ιδεολογία της Γαλλικής Επανάστασης, η έννοια αυτή διαθέτει εντονότατη ιστορική φόρτιση στο μέτρο που ενσωματώνει δύο μεγάλα ρεύματα ιδεών: της ελευθερίας του ατόμου και την έκφραση της βούλησης αυτών που απαρτίζουν τη γενική θέληση κατά τη ρουσωική σύλληψή της.

Η διατύπωση του άρθρου 3 της Διακήρυξης των Δικαιωμάτων του ανθρώπου και του πολίτη, όπου το Έθνος ορίζεται ως πηγή κάθε εξουσίας προέκυψε ως φυσικό επακόλουθο της υιοθέτησης των βασικών ιδεών που διατυπώθηκαν στη Γαλλική Επανάσταση. Έτσι, η θεσμοποίηση των ελευθεριών κατοχύρωσε τον πολίτη έναντι των καταχρήσεων της κρατικής εξουσίας και η πολιτική κοινωνία του πρόσφερε την ένταξη σε ένα ομοιογενή χώρο, τον εθνικό χώρο. Η σταδιακή εννοιολογική ταύτιση έθνους και λαού οδήγησε στη αντίληψη ότι ο λαός είναι κυρίαρχος ως ενσάρκωση της αφηρημένης έννοιας έθνος. Το γεγονός αυτό εξυπηρέτησε την αστική τάξη στην από μέρους της διαχείριση της πολιτικής εξουσίας.

Σε αντίθεση με το λαό, η έννοια του έθνους είναι αρκετά δύσκολο να προσδιοριστεί. Κατά την αντικειμενική αντίληψη, αρκούν κοινά στοιχεία, όπως η γλώσσα ή η φυλή ή η θρησκεία για να προσδώσουν εθνική ταυτότητα σ' ένα σύνολο προσώπων που διαμένουν μόνιμα σε μία καθορισμένη περιοχή.

Αντίθετα, σύμφωνα με την υποκειμενική αντίληψη δεν αρκούν τα αντικειμενικά στοιχεία αλλά απαιτείται η βούληση μίας συγκεκριμένης ομάδας ανθρώπων να συμβιώνουν ειρηνικά σε ένα εδαφικό χώρο. Η θέλησή τους αυτή πηγάζει από το κοινό παρελθόν και ενισχύεται από την

επιδιώξή τους για ένα κοινό μέλλον. Προσβλέπουν λοιπόν στην από κοινού αντιμετώπιση των σοβαρών ζητημάτων που προκύπτουν αλλά και στην ταυτότητα των στόχων και των συμφερόντων τους.

Σε μία προσπάθεια καλύτερου προσδιορισμού του Έθνους θα μπορούσαμε να πούμε πως είναι ένα σύνολο ανθρώπων - με κοινή ιστορική (όμαιμον), γλωσσική (ομόγλωσσον), θρησκευτική (ομόθρησκον) και γενικότερα πολιτιστική καταγωγή - που όχι μόνο μοιράζονται κοινό παρελθόν αλλά επιδιώκουν και ένα κοινό μέλλον.

Στο σημείο αυτό καίριο κρίνεται να εξεταστούν ποιο αναλυτικά τα συστατικά στοιχεία της έννοιας "έθνος". Ένα από τα βασικότερα χαρακτηριστικά του έθνους είναι το "φυλετικό στοιχείο", η κοινή καταγωγή και η κοινή ιστορία. Οι ομοεθνείς έχουν κοινό πολιτισμό, κοινά ήθη και έθιμα. Είναι τόσο μεγάλης σημασίας το στοιχείο αυτό, διότι πατώντας ένα έθνος πάνω στην ιστορία του αγωνίζεται να αρνηθεί, να εξουδετερώσει πρακτικά τα σφάλματά του και τις συνέπειές τους, για να ξαναπλάσει, να επαναλάβει μέσα στα σύγχρονα δεδομένα της ζωής τα κορυφώματα του παρελθόντος του, που αποτελούν την αυθεντική του παρουσία. Κάτω από το σίγουρο φως της ιστορίας τους οι λαοί θα μπορέσουν να ανακαλύψουν και να αποκαθάρουν την εθνική τους φυσιογνωμία.

Η γλώσσα που κάθε λαός έχει διαμορφώσει ήταν πάντα και είναι ο άξονας που γύρω του στρέφεται ο εθνικός βίος. Μπορεί να υπάρχουν διαφορετικές διάλεκτοι ανά τόπο, ανήκουν όμως όλοι στην ίδια ευρύτερη γλωσσική οικογένεια. Συγκεκριμένα, προκειμένου να καταλάβουμε τη σπουδαιότητα της κοινής γλώσσας αρκεί να αναλογιστούμε πως ολόκληρη η ελληνική ιστορία είναι πορεία ενός ομόγλωσσου συνόλου μέσα στο χρόνο. Χάρη στην κοινή γλώσσα ζει ιστορικά το ελληνικό έθνος και μαζί της θα επιζήσει και στο μέλλον, ενώ χωρίς αυτή θα πεθάνει. Πριν δοθεί στη λέξη βάρβαρος η έννοια "απολίτιστος" τη

χρησιμοποιούσαν με τη σημασία "αλλόγλωσσος", οι λέξεις αλλόγλωσσος και άγλωσσος ήταν συνώνυμες με το αλλοεθνής και η λέξη ομόφωνος ισοδύναμη με το ομοεθνής.

Ένα ιδιαίζον γνώρισμα του έθνους αποτελούσε και εξακολουθεί σε μικρότερο βαθμό βέβαια η θρησκεία. Ορισμένα έθνη ταυτίστηκαν με συγκεκριμένη θρησκεία κατά τρόπο ώστε οι θρησκευτικές διαφορές να ανάγονται σε εθνικές διαφορές.

Με τον όρο Έθνος επιδιώκεται ο τονισμός του ότι οι βουλευτές δεν αντιπροσωπεύουν μια ορισμένη ομάδα (άρθρο 51Συν.), αλλά ολόκληρη την ενότητα, ολόκληρο το Λαό ως πολιτική ενότητα. Τέλος, ο προσδιορισμός της έννοιας "Έθνος" είναι αδύνατος χωρίς τη σύνδεσή του με την έννοια του κράτους. Συνήθως το Έθνος προηγείται του κράτους ειδικά όταν το τελευταίο καθιδρύεται ως αποτέλεσμα της κοινής ιστορικής πορείας ανθρώπων που συναισθάνονται ότι ανήκουν στην ίδια εθνική κοινότητα.

ΔΙΑΦΟΡΑ ΛΑΟΥ-ΕΘΝΟΥΣ

Ο όρος Λαός ως κοινωνιολογική κατηγορία βαρύνεται - όπως και ο όρος Έθνος - με μεγάλη ασάφεια και πολυσημία. Συχνά με τον όρο αυτό αποδίδεται το σύνολο των εξουσιαζομένων ή εκείνες οι κοινωνικές και πολιτικές δυνάμεις που από τη θέση τους στην κοινωνική δομή δεν μετέχουν ουσιαστικά στην άσκηση της κοινωνικής και πολιτικής εξουσίας. Σε αυτή την περίπτωση ο όρος κοινωνία είναι πιο σαφής απ' τον όρο λαός. Πάντως ο όρος λαός θυμίζει έντονα το στοιχείο της πολιτικής ισότητας, καθώς παραπέμπει στο σύνολο των πολιτών ενός κράτους χωρίς αναφορά σε κοινωνικές ή άλλες διαφοροποιήσεις. Η βασική διαφοροποίηση έγκειται στο γεγονός πως ο λαός νοείται ως συγκεκριμένο πληθυσμιακό σύνολο και ως νομική έννοια, ενώ το έθνος ως εθνολογική και ιδεολογική ενότητα.

Όπως έχουμε ήδη αντιληφθεί λαός και έθνος δεν ταυτίζονται. Υπάρχουν λαοί που αποτελούνται από περισσότερα έθνη αλλά υπάρχουν και περισσότεροι λαοί που ανήκουν στο ίδιο έθνος. Το στοιχείο του έθνους επηρέασε σημαντικά τη διαμόρφωση των παλαιότερων και σύγχρονων κρατών. Απ' τις εθνικές εξεγέρσεις του περασμένου και του παρόντος αιώνα δημιουργήθηκαν εθνικά κράτη. Στο χώρο της επιστήμης του συνταγματικού δικαίου αλλά και σε πολιτικό επίπεδο ο όρος έθνος χρησιμοποιείται ως συνώνυμο του όρου λαός. Το γεγονός όμως αυτό οδηγεί σε άτοπο, καθώς εσφαλμένα συνάγεται ότι οι βουλευτές αντιπροσωπεύουν και τον έξω από τα σύνορα ελληνισμό.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το παραπάνω κείμενο πραγματεύεται δύο πολυσήμαντες για το δημοκρατικό πολίτευμα και το σύνταγμα έννοιες. Το άρθρο 1, παρ. 3Συν. αναφέρεται στο λαό και στο έθνος αναδεικνύοντας αφενός την αρχή της λαϊκής κυριαρχίας και αφετέρου το εκλογικό σώμα ως το ανώτατο όργανο του κράτους. Η αναφορά στο έθνος δηλώνει την ιστορική συνέχεια σε σχέση με τα προϊσχύσαντα συντάγματα, χωρίς όμως να έχει σκοπό να απομειώσει τη λαϊκή κυριαρχία. Η φάση της εθνικής κυριαρχίας αντιστοιχεί στην πρώιμη περίοδο ανάπτυξης της δημοκρατικής αρχής και αποτυπώθηκε στις ρυθμίσεις του γαλλικού συντάγματος του 1789. Από την άλλη, η θεωρία της λαϊκής κυριαρχίας ανάγεται στον J. J. Rousseau και ιστορικά συνδέεται με τη διεκδίκηση της καθολικής ψηφοφορίας που κυριαρχεί ως πολιτικό ζήτημα στο δεύτερο μισό του 19ου αιώνα. Συμπερασματικά, και με βάση τα σημερινά δεδομένα, πηγή της κυριαρχίας είναι η ενεστώσα οντότητα του λαού και όχι η υπερβατική κοινότητα του έθνους, όπως πανηγυρικά καθιερώνεται με το Σύνταγμα του 1975.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Ανδρέας Γ. Δημητρόπουλος, Οργάνωση και λειτουργία του κράτους.
- Κώστας Χ. Χρυσόγονος, Συνταγματικό Δίκαιο ειδικό μέρος.
- Κώστας Γ. Μαυριάς, Συνταγματικό Δίκαιο.
- Γεωργόπουλος Κ. Συνταγματικό Δίκαιο.
- Τσάτσος Θ., Συνταγματικό Δίκαιο.
- Ραΐκος Αθ., Συνταγματικό Δίκαιο.
- Μανιτάκης Α., Συνταγματικό Δίκαιο.